

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA BREMER-FÖRBUNDET
❧ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❧

ÅRGÅNG 12
OKTOBER
1925

PUB

ETT VIKTIGT SPÖRSMÅL

ÅR ORD N A N D E T A V BEKLÄDNADSFRÅGAN

Inköp av kläder är ju i viss mån en förtroendesak och det är ingen tillfällighet, att den mest nogräknade publiken i fullaste förtroende vänder sig till

Paul U. Bergströms ^{A/B}

74-78 DROTTNINGGATAN 74-78

Genom Seklerna

Samling 1 och 2

Skildringar ur världshistorien av

Anna Maria Roos

Teckningar av *Werner Liljeqvist*.

Pris i kartb. 2 kr., klotb. 2:50.

BARNBIBLIOTEKET SAGAS JUBILEUMSBAND
Nr 100 och 101.

Från Faraonernas Land

Kulturskildringar från det gamla

Egypten av

Karin Johnsson

Teckningar av *Helge Artelius*.

Pris hf. 2:75.

1:a BANDET I VÅRT NYA UNGDOMSBIBLIOTEK

SVENSK LÄRARETIDNINGS FÖRLAG, STOCKHOLM C.

Begär alltid

Winborgs Ättiksprit

vilken

giver de bästa inläggningarna

Favorit

Hemstickningsmaskin

färdigklar hemmets behov av alla slags stickalster och garanterar alla kopare ett

välavlönat hemarbete

Skriv och begär katalog eller besök genast

Fabrikantbolaget

Favorit

Kungsträdgårdsgatan 10, Stockholm 16.

ELEGANTA KLÄDNINGSSPETSAR

Tyll i silke och tråd

Kragar och Västar även på beställning

De Förenade Spetsfabrikernas Försäljningslokal

Grevturegatan 13 (hörnbutiken)

Telefoner
539-8326-5619
Malmö

Perslow's

Siden- &
Manufakturaffär
Största urval nyheter

HERTHA

ÅRGÅNG XII

OKTOBER 1925

HÄFTE 8

Herthafrågan.

Den 24 oktober blir antagligen dagen då Fredrika - Bremer - Förbundets sedan den 10 juni i Mariestad ajournerade årsmöte kommer att fortsättas i Stockholm. Huvudfrågan som då skall avgöras är förslaget att tidskriften Hertha från och med nästa år skulle utgå till samtliga förbundsmedlemmar.

Som bekant var det uppordnandet av sakens ekonomiska sida som på sina håll väckte betänkligheter vid Mariestadsmötet, vilket åter gjorde att avgörandet uppsköts. Den ideella vinsten av att förbundets tidskrift når alla dess medlemmar synes ha varit fullt klar för alla och ligger ju också i öppen dag: till varje enskild inom den stora växande sammanlutningen blir Hertha förmedlaren av de idéer F. - B. - F. arbetar för; genom tidskriften bringas förbundsmedlemmarna i ett närmare samband med organisationen och dess syften än vad som annars vore möjligt; tidskriften själv återigen tillföres härunder en effektivitet och betydelse som under andra förhållanden ej kunna uppnås.

Emellertid gäller det nu att finna en sådan lösning av den ekonomiska

sidan av saken att på en gång förbundets ekonomi i någon mån tryggas för risker genom att Hertha göres till allmänt medlemsblad och att kretsarna å sin sida anse förslaget lämpligt och genomförbart.

Förvaltningsutskottet har för sin del efter förnyad ekonomisk utredning av företagets risker funnit sig böra alltjämt föreslå att bidraget för tidskriften sättes till en krona per medlem, således samma förslag som framlades i Mariestad sedan förbundsstyrelsen enat sig därom. Det torde också vara det minimibidrag som är ofrånkomligt om över huvud taget saken skall kunna realiserars — och kan väl för övrigt näppeligen anses som en för hög avgift för en hel tidskriftsårgång! En annan fråga blir emellertid huru detta enkronasbidrag bör utgå.

Då diskussionen i denna sak vid Mariestadsmötet gav vid handen att man på ett flertal håll tycktes önska att tidskriftsbidraget ingick i medlemsavgiften, har förvaltningsutskottet nu föreslagit detta. Detta betingar då en höjning av såväl årsavgiften som ständigt medlems avgift. För att möjligen underlätta de svårige-

ter som detta kan innebära för åtminstone en del av kretsarna har förvaltningsutskottet för fastställande av årsavgifterna upptagit ett förslag efer nya linjer, vilket syntes så beaktansvärt att det framföres till allmänt övervägande inom förbundet.

I förbundets stadgar skulle enligt detta förslag endast fastslås storleken av bidraget till förbundets allmänna kassa, kretsarna skulle sedan själva ha full bestämmanderätt över avgifternas hela belopp.

Bidraget till förbundets allmänna kassa för årsbetalande medlem skulle då fastslås till kr. 2:50 per år — mot förutvarande kr. 1:50, till vilket lagts kr. 1:- för tidskriften — samt till kr. 40:- en gång för alla för ständigt medlem — mot förutvarande kr. 30:- till vilket lagts kr. 10:- för tidskriften.

Den ekonomiska utredningen har i övrigt givit vid handen att det vore ekonomiskt fördelaktigt att i stället för de tidigare föreslagna tolv häften om året utge tio häften, vilka dock skulle till innehållet så utvidgas att de till text- och annonssidornas antal till fullo motsvarade de tolv häften. Detta har därför på denna punkt också blivit förvaltningsutskottets förslag.

Tanken på att lämna varje krets frihet att för sin del bestämma den årliga medlemsavgiften endast med

förutsättning att respektive kretsar till den allmänna förbundskassan inbetala en avgift av kr. 2:50 per medlem kommer möjligen som en stor nyhet för många. Detta är ju emellertid en redan tillämpad metod inom en del andra riksorganisationer och har där visat sig som ett särdeles smidigt sätt för sammanjämkning av centralorganisationens och lokalavdelningarnas intressen. När denna linje nu föreslås av förbundets förvaltningsutskott sker detta emedan man tänkt sig att även inom förbundet skulle den vägen vara framkomlig och leda till en ömsesidigt tillfredsställande lösning av frågan huru förbundets tidskrift skall genom ett visst tillskott per medlem kunna göras till allas tillhörighet. Den frihet som det antagna förslaget i övrigt skulle ge åt kretsarna med avseende på deras ekonomi kunde ju dessutom tänkas vara av värde för dem även vid andra, eventuella lokala angelägenheter ordnande. Utan tvivel öppnas härigenom flera möjligheter för förbundskretsarna själva, varje krets kan med friare anpassning inrätta sig efter sina speciella förhållanden.

Vad Herthafrågan beträffar kan här endast uttalas en livlig förhoppning att förbundets medlemmar vid det fortsatta årsmötet i oktober måtte fatta ett beslut som gör Hertha i verklig mening till deras egen tidskrift.

Frigga Carlberg.

Endast några månader efter förlusten av Emilia Broomé kommer budskapet att åter en av kvinnorörelsens förnämsta förkämpar, Frigga Carlberg, lämnat oss.

Född i Falkenberg den 10 augusti 1851 kom Frigga Lundgren genom sitt giftermål med postkontrollören Andreas Carlberg att bli bosatt i Göteborg under den ojämförligt största delen av sin offentliga verksamhetstid. Först för några år sedan flyttade hon, efter makens död, till Råsunda, och hon avled i sin dotters fru Ester Brismans hem i Stockholm den 3:dje dennes.

Det är därför främst Göteborg, som haft lyckan att ha henne som ledarinna för en mängd sociala företag, liksom hon var ordförande i Föreningen för Kvinnans Politiska Rösträtt därstädes under dess tillvaro. Men hennes namn är känt och aktat över hela vårt land, genom hennes sociala verksamhet, genom hennes föredragsresor under rösträttens kampdagar och genom hennes författarverksamhet.

Mycket liberal till sin allmänna läggning tillhörde hon också den gamla Frisinnade Landsföreningen och tog livlig del i det politiska livet och i valrörelserna.

Ser man igenom Landsföreningens för Kvinnans Politiska Rösträtt årsredogörelser, så finner man, hur livaktig Göteborgsföreningen alltid var. Där anordnades kurser, där höllos

möten och föredrag, där spelades teater, och därifrån kom det flygblad och andra för propagandan lämpliga tryckalster. Och flygbladen hade oftast Frigga till författarinna och teaterstyckena desslikes, eller också voro de hennes översättningar och bearbetningar av utländska skrifter. Alla rösträttsvänner komma ihåg det gamla flygbladet "Varför fru Håkanson gick in i rösträttsföreningen" och viken av oss minns inte "Madame Antis" ryktbara monolog. Flera rösträttsföreningar torde också ha spelat hennes från engelskan gjorda översättning "Huru kvinnorna erhöilo rösträtt". I Göteborg hade rösträttsföreningen nästan en stående frivillig teatertrupp, som spelade denna och flera andra av hennes pjäser, såsom "Statsministerns döttrar", "Samma don" och "I mörkaste Småland" (en lokalisering av det finska lustspelet Bakom Kuopio) m. fl. Och ibland drog truppen ut på erövringståg till andra städer, alltid med samma framgång.

Frigga Carlberg var också synnerligen förtrogen med den utländska kvinnorörelsen framför allt den engelska och amerikanska. Hon deltog i nästan alla den Internationella kvinnorösträttsalliansens kongresser, och vid den sista, den i Rom 1923, var hon regeringens ombud.

Om således Frigga Carlberg bedrev en enastående propaganda för kvinnorösträtten, så hindrade detta

hennes alls icke från att också hinna med att utöva en storartad social verksamhet. Det var tvärtom så, att det var hennes sociala patos, hennes starka rättfärdighetskänsla och hennes medkänsla med de svaga i samhället, som gjorde henne till en så ivrig förkämpe för kvinnans politiska rösträtt. Hon var synnerligen verksam i fattigvården. Under en följd av år var hon centralstyrelseledamot i Svenska fattigvårdsförbundet, ordförande i en sammanslutning av kvinnliga fattigvårdare i Göteborg, sekreterare i första-majblommans centralkommission, styrelseledamot och inspektris för Myrorernas barnhem m. m. Men egentligen säger det så litet att uppräknade vilka befattningar Frigga Carlberg haft i fattigvård och barnavård, det var det sinnelag varmed hon skötte dem, som var det väsentliga. Hennes varma hjärta gjorde att hon alltid stod färdig till hjälp åt alla, och inte bara en officiell hjälp, ett utdelande av understöd, utan den verkliga hjälp, som endast den kan utöva, som förstår att sätta sig in i andras förhållanden, att delta i deras lidanden och bli dem till ett moraliskt stöd.

Och framför allt arbetade hon för barnens väl. Sällskapet "Myrorna" i Göteborg, som hade till uppgift att tillvarata gammalt skräp, försälja det och avsätta pengarna till en fond, avsedd för barnhem, var icke stiftat av Frigga Carlberg, men det tycks ha varit först sedan hon 1891 kom in i dess styrelse, som verksamheten tog riktig fart. Redan 1892 öppnades det första barn-

hemmet, och Frigga Carlberg blev både kassör och inspektris över detsamma. Sedan har det ena barnhemmet efter det andra uppstått — nu finns det sju stycken. Ty hon förstod att intressera folk för denna verksamhet så att gåvor från enskilda och understöd från allmänna medel inflöto. Ett av de sista hemmen är ett spädbarnshem, där det även ges tillfälle för mödrarna att amma sina barn. Ett annat hem, "Födelsedagen", som är stiftat av Frigga Carlberg, tar emot barn från tuberkulösa hem.

Barnen få i allmänhet stanna i hemmen till dess de blivit utbildade till att försörja sig själva, men även efteråt söka hemmen att behålla kontakten med dem så att de inte skola känna sig ensamma och utkastade i världen, och Frigga själv följde alltid sina Myrbarn med största intresse.

Frigga Carlbergs starka rättfärdighetskänsla drev henne till en outtröttlig verksamhet för alla som behövde hjälp. Hon kom därför ofta i strid med myndigheter, som helst ville blunda för besvärliga missförhållanden, men hon gav aldrig med sig, när hon kämpade för den svagares rätt. Ofta rönt hon därför starkt motstånd och blev utsatt för smädelse och förtal, men detta skrämde henne aldrig.

Frigga Carlberg var också författarinna. Men det förefaller som om det icke så mycket var det rent litterära intresset, som satte pennan i hennes hand, utan fastmer hennes sociala patos. Hon har utom de förut omtalade flygbladen och de dramatiska styckena, som voro avsedda

som direkt agitation för kvinnorösträtten, skrivit ett par romaner, "Vår löften" och "För rättfärdighets skull", samt en stor mängd små noveller och tidningsuppsatser. Hennes litterära alster äro ofta nog fyllda av en bitter tragik. Frigga Carlberg hade under sitt sociala arbete mött oerhört mycket elände. Människor kommo till henne från alla håll och samhällsklasser för att klaga sin nöd och få tröst och hjälp. Hon hörde så många sorgliga historier av mödrar, vilkas barn råkat vilse, av hustrur, som misshandlades, och om barn, som vanvårdades, att hennes skriftställarskap oftast blev till en protest mot samhällets orättfärdighet mot de svaga.

Kvinnor och barn voro ju också blott för ett decennium sedan så illa ställda i vår lagstiftning. Mycket har ju ändrats på de sista åren. Kvinnorna ha utom sin medborgarrätt fått en förbättrad äktenskapslagstiftning. Vi ha fått nya barnavårdslagar, och prostitutionens reglementering har upphört. Men detta har icke kommit såsom en frivillig gåva från männen. Det har drivits fram genom en intensiv agitation, och även i den striden har Frigga Carlberg stått i främsta ledet. Icke minst har hennes författartalang härvidlag varit av stor betydelse. Hennes skildringar voro så konkreta, så direkt gripna ur livet att man inte så lätt kunde skaka dem av sig. De underströko missförhållandena och ropade på reformer.

Den, som endast kände Frigga Carlberg genom hennes skrifter, skulle därför lätt kunna få den föreställningen att hon var bitter och pessimistisk men detta var icke förhållandet. Hennes varma hjärta och hennes sinne för humor gjorde henne fördragsam mot dem som råkat på avvägar. Väl var hon mycket bestämd i sina fordringar, när det gällde kvinnors och barns rätt, men för sin egen personliga del var hon mycket anspråkslös, och hon var alltid nöjd och god mot sin omgivning.

Frigga Carlberg var vid sin död 74 år, men till sinnet var hon fortfarande ung. Och hon hade sitt klara minne i behåll. Ur sin rika erfarenhet kunde hon berätta tusen historier om människors strävanden och lidanden, och först och sist om allt möjligt som rörde rösträttsarbetet.

Det är en oersättlig förlust att hon ej mera finnes om kvinnorösträttens historia en gång skall skrivas. Inte så mycket för dess yttre data och fakta — de finnas nog upptecknade — men för den inre sidan av saken, det stora arbetet att väcka sinnen och övervinna fördomar och motstånd.

Därför att Frigga Carlberg själv var oavlätligt verksam både i tal och skrift, både offentligt och enskilt i detta nydaningsarbete, förstod hon bättre än de flesta orsakerna till att kvinnorna bröto med sin undergivenhet och fordrade sin rätt. Själv var hon en av ledarna för denna stora sociala revolution.

Kring två utnämningar.

I nför de ständigt återkommande orättvisorna i samband med utnämningar till statliga och komunal ämbeten frågar man sig om inte ett helt nytt och bättre system vore tänkbart. Att det vore behöfligt är i alla fall visst. Icke minst för att undvika detta heder-och-ära-av-varandra-tagande, som hör till problemets mörkaste sidor.

När kvinnor bli indragna i en utnämningsstrid tillkommer en alldeles speciell försvärande omständighet — nämligen den att de icke äro män. Jag vill inte påstå att kvinnorna överallt och alltid få lida för detta i utnämningsfrågor. Jag tror t. ex. gärna att vår nuvarande regering ej skulle göra skillnad mellan man och kvinna. Men säkert är att könet mången gång tillmätas dominerande betydelse. De kvinnliga läkarna ha nyligen i samband med två utnämningsfrågor fått eklatanta exempel på att så är fallet i medicinalstyrelsen.

Det ena fallet rör överläkartjänsten vid Flensburgska vårdanstalten för späda barn i Malmö, en kommunal institution. Medicinalstyrelsen har behandlat de kvinnliga sökandena till denna tjänst synnerligen styvmoderligt. Det av anstaltens styrelse uppgjorda förslaget upptog med. doktorerna N. Malmberg, Greta Muhl och A. Höjer med uteslutande av dr Sara Gyllencreutz som avgjort är mera meriterad än dr Höjer. Medicinalstyrel-

sen underlät att ändra detta felaktiga förslag helt mot kutymen i liknande fall. När sedan dr Malmberg återtog sin ansökan och valet alltså kom att stå mellan dr Muhl och dr Höjer gav anstaltens styrelse Höjer förord. Medicinalstyrelsen utnämnde i enlighet med förordet, något som visserligen är regel men ej nödvändigt. I ett fall som detta hade rimligheten krävt att medicinalstyrelsen ej fäst avseende vid förordet. Skillnaden i meriter mellan doktorerna Muhl och Höjer är nämligen mycket betydande. Då det gäller en tjänst i en anstalt för vård av späda barn är nämligen tjänstgöring vid sjukhus med spädbarnsavdelning den viktigaste meriten. Dr Muhl har 4 år 11½ månad dylik tjänstgöring — långa sammanhängande förordnanden. Dr Höjer 1 år 7 mån. — korta, spridda förordnanden. Som synes en enorm skillnad. Även i övrigt har dr Muhl mycket längre tjänstgöringsmeriter. Dr Höjers vetenskapliga meriter kunna på intet vis uppväga denna skillnad.

Skulle någon betvivla att ovan nämnda orättvisor mot två kvinnliga läkare vederfarits dem i egenskap av kvinnor så torde medicinalstyrelsens hållning i en senare utnämningsfråga vara ägnad att ytterligare övertyga om dess brist på god vilja. Skolläkarbefattningen vid folkskoleseminariet i Stockholm vilken även innebär fri läkarvård åt seminaristerna

söktes bl. a. av dr Ada Nilsson och medicinalrådet Edén. Dr Nilsson är specialist i kvinnosjukdomar, har bakom sig en lång internpraktik bland kvinnor och är en känd skolhygieniker. Medicinalrådet Edén är kirurg, har varit överläkare vid landsortslasarett men är numer såsom medicinalråd avstängd från all kontakt med den allmänna praktiken. Hans skolhygieniska meriter inskränka sig till att han varit läkare vid Haparanda småskoleseminarium. Medicinalstyrelsen förordade emellertid dr Edén till platsen och skolstyrelsen utnämnde honom.

Ingen svensk kvinnlig läkare har kunnat hysa minsta tvekan om att medicinalstyrelsen under gångna år stått oss emot. Det har tillfullo framgått av offentliga skrivelser, enskilda samtal och många gärningar. Men en sak är att i enlighet med sin övertygelse motstå främmande inkräktare, en annan sak är orättvisor mot likaberättigade medborgare. Det är ju nämligen vad vi kvinnor äro sedan behörighetslagen — 1 juli 1925 — trätt i kraft. Vi hade kanske hoppats att medicinalstyrelsen dock skulle ta konsekvenserna av en genomförd lagändring. Men förstås, det är nog svårt. Det kan vara mycket svårt att få igenom en ny lag. Att förvandla sagda lags motståndare till dess fördomsfri handhavare är säkert ändå svårare.

ANDREA ANDREEN-SVEDBERG.

I. F. U. W:s rådsmöte i Bryssel.

Den stora internationella sammanslutningen av universitetsbildade kvinnor (International Federation of University Women) samlas till allmänna kongresser vartannat år. Varje år hålles dessutom möte av "Council", rådet, som består av förbundsstyrelsen samt för varje anslutet land ordföranden i dess kommitté för internationellt samarbete (eller suppleant). I år ägde rådsmötet rum i Bryssel den 28 - 29 juli och bland närvarande voro den nuvarande förbundsordföranden, Dean Gildersleeve, Amerika, den förutvarande, professor Spurgeon, England, samt två av de tre vice ordförandena, docent Gleditsch, Norge, och professor Cullis, England. Av 20 anslutna nationer voro 17 representerade; den svenska delegaten var dr Eva Ramstedt. De nya nationer, som begärde att bli upptagna i sammanslutningen, voro Luxemburg, Rumänien och Bulgarien, av vilka den sistnämnda hade egen representant närvarande. Till de land, där organisation av föreningar pågår, sändes hälsningar, och särskilt beklagade man att Tyskland ej ännu på grund av inre svårigheter med organisation kunnat bli upptaget och hoppades att det ej skulle dröja länge förrän så skedde.

Bland de frågor som behandlades tillvann sig förslaget om en gemensam stipendiefond på en million dollars huvudintresset, och man diskuterade möjligheterna att anskaffa medlen, särskilt att snart få ihop tillräckligt mycket för att kunna utdela åtminstone ett stipendium årligen. Stadgar för stipendiefonden föreslogos. Den australiska föreningen kom för övrigt med erbjudande av två stipendier för vistelsen i

Australien, ett för brittisk undersåte, det andra utan angiven nationalitet. Så lämnades rapporter från de olika nationerna och från styrelsen, sekreterarens innehöll en eloge för fjolårets kongress, som bekant i Oslo på inbjudan av de nordiska nationerna. Nästa års konferens kommer att äga rum i Amsterdam i augusti.

Angående klubblokaler för I. F. U. W:s medlemmar kunde man glädjande nog meddela att vid Crosby Hall i London tillbyggnaden av den nya delen med boningsrum och restaurang nu skall börja och att det är gott hopp om att hela komplexet skall kunna öppnas nästa år. Därnäst kommer turen till Rom, där förarbetena äro i gång med planer på inköp av någon lämplig fastighet.

De olika, ständiga och tillfälliga,

kommittéerna avlämnade också sina rapporter. Från deras arbete kan nämnas, att kommittén för intellektuellt samarbete tillsammans med ett par andra organisationer — däribland International Council of Women — avlåt it en skrivelse till Nationernas förbund med uppmaning att ta in kvinnor på skilda arbetsområden, speciellt som experter i dithörande kommissioner. Kommittén för utredning angående högre skolundervisning i olika land hade samlat en hel del material och fortsätter sitt arbete, särskilt med tanke på möjligheterna av lärarutbyte. Kommittén för utredning angående ett internationellt hjälpspråk hade också samlat uppgifter från många håll, men ej tillräckliga att kunna göra något uttalande.

ASTRID STURZEN-BECKER.

Internationella kvinnorösträttsalliansens kongress Paris 23—30 maj 1926.

Det är Frankrike som samlar Internationella kvinnorösträttsalliansens skaror vid den instundande stora kongressen som skall äga rum 23—30 maj nästa år. Fransyskorna ha också allt skäl i världen att ta vara på den propaganda för kvinnorösträtten som alliansens kongresser i och för sig utgöra. Hur segt än motståndet mot det kvinnliga rösträttskravet är i landet där en sådan internationell kongress hålles, den uppmärksamhet som den stora samlingen av kvinnor från man kan nu säga så gott som alla världens länder — av vilka en stor del faktiskt redan givit kvinnorna rösträtt — oundvikligen väcker i pressen och bland allmänheten är till ovärderlig nytta för det eg-

na rösträttssträvandet. Det är inte så alldeles lätt kanske för vederbörande som makten hava att ignorera en fordran som stödes av en världsoption, och därtill händer det väl att även dessa kunna känna det en smula genant att just deras lands kvinnor höra till de tillbakasatta och rättslösa. Till och med den store diktatorn Mussolini har synbarligen icke varit otillgänglig för en dylik tankegång. Med all säkerhet ha italienskorna Romkongressen 1923 att tacka för att den första rösträttsallmosan nu räcks dem.

Och fransyskorna äro till och med efter dem, så det synes sannerligen vara av nöden att de få den hjälp kongresskådespelet kan ge dem.

Det preliminära programmet är nu uppgjort, och Paris är den utsedda platsen.

De tre dagarna före kongressens högtidliga öppnande söndagseftermiddagen den 23 maj upptagas av vanliga preliminära sammankomster av styrelsen och av den internationella kommittén, vilken består av styrelsen och ordförandena i de anslutna ländernas skilda föreningar. Vid kongressens öppnande på söndagen håller rösträttsalliansens ordförande, Mrs Corbett Ashby, sitt hälsningstal, och adresser framföras från vid kongressen representerade föreningar.

Måndagen och tisdagen äro reserverade för de permanenta kommittéernas sammanträden, vilka infalla efter varandra så att varje kommittémedlem beretts tillfälle att närvara vid alla kommittéernas sammanträden om hon så önskar.

På onsdagen börjar kongressens ordinarie sessioner då delegationerna intaga sina platser och arbetet begynner med frågan om nyanmälda föreningsanslutning, styrelsens och Jus' rapporter och andra ordinarie föreningsärenden. Eftermiddagen är anslagen åt diskussion av propagandametoder i de rösträttslösa länderna; som huvudpunkter ha uppställt frågan huruvida de icke röstberättigade kvinnorna böra ansluta sig till de politiska partierna och huruvida beviljandet av kommunal rösträtt kan anses som en hjälp till eller ett hinder för att vinna den politiska rösträtten.

Torsdagen är de röstberättigade kvinnornas dag då deras ställning och förhållanden framläggas och diskuteras.

Fredagen är den stora förhandlingsdagen då organisation och stadgar dryftas. Likaså föreliggande inom de fem internationella permanenta kommittéerna preparerade resolutionerna. Dessa få dock ej då

diskuteras, kongressen kan endast antaga, avslå eller återremittera dem till respektive kommittéer. Detta arrangemang representerar givetvis en mycket stor tidsvinst för kongressen, och som varje kongressledamot haft rätt att tidigare vara med om kommittéernas sammanträden och såväl deltaga i diskussionerna som göra egna förslag angående resolutionerna ha dessa således redan allmänt avhandlats. Den nyheten har nämligen införts att kommittésammanträdena uppdelats i en första enskild konklav av kommittémedlemmar och en därpå följande tillgänglig för alla kongressmedlemmar.

På fredagseftermiddagen äga de ordinarie valen rum.

Överblivet arbete expedieras på lördagen då valutgången även tillkännages.

Söndagen den 30 upptar fredsmöten samt kongressens avslutning.

Som synes ett särdeles koncentrerat arbetsprogram, vilket emellertid tillsvidare står öppet för ändringar och eventuella tillägg.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuk-kassa

beslöt vid sitt den 29 september fortsatta årsmöte att uppgå i den planerade sammanslagningskassan Centralkassan Värfast - Stockholm. Till de därmed antagna stadgarna för Centralkassan beslöt emellertid årsmötet på styrelsens förslag att uttala sig för ett tillägg snarast möjligt i vad bestämmelserna om sjukkontrollant angår; önskemålet var att kvinnlig medlem av kassan skulle på äron gjord anmälan tilldelas kvinnlig sjukbesökare.

Beslutet om uppgående i den nya sjukkassan skall för att äga giltighet bekräftas på ännu ett sammanträde med kassans medlemmar, varvid två tredjedels majoritet erfordras för att beslutet skall anses konfirmerat.

Nutida svensk sakralkonst.

Varje släkte har, medan sekel förrunnit, till sin efterträdare överantvardat ett konsthantverk av fullgod beskaffenhet; ständigt nya, starka händer togo detta i sin vård, och skiftade det också i yttre gestaltning, så förblev det väsentligen ett och detsamma, samma otadligt goda förebildliga alstring.

Till sist och inemot vår egen tid kom det hela i hjälplöst svaga händer; men att det endast blev några korta årtionden, som man har att förebrå bristande begrepp i dessa frågor, beror på oss, nu levande. Fullt ut kunna vi sägas ha botat vad släktet före vårt eget bröt.

Rätteligen måste det erkännas, att greppet gentemot den art av konstnärlig alstring, som vi kalla konsthantverk, under närmare ett par sekel icke hade varit fullt ut sådant, som man hade velat önska. Det var den sakrala konsten, som hade blivit lidande. Irreligiositeten spelade här hämmande in. Det bör ha stått en strid mellan densamma och de ännu starka kraven på konstnärlig inredning. Men den högst bristfulla känslan för kyrkoornatens skönhet och helgd segrade.

Ett mödosammare värv väntade alltså den som ville återupptaga sakralkonsten, än alla dem, som hade satt sig samma mål före gentemot den profana konsten; i senare fallet gällde det att gripa endast ett par årtionden tillbaka, i det förra att åter-

knyta band, som i närmare två sekel varit brustna. Och långtifrån endast detta; där det för profankonstens vidkommande gällde enbart ett yttre, gömde den gamla kyrkliga konsten på åskådningar och begrepp, på regler och bud och bestämmelser, om vilka varje dess utövare måste äga den rätta och djupa kunskapen. Och den slutligen vunna vetenskapen i dessa stycken har ingen läst sig till ur en viss samlad facklitteratur; hela Europas äldre sakralkonst är en av de mödosamt tydda källorna, och stycke för stycke får den, som ivrar för dessa frågor, ur många sekels urkunder samla tillsammans det övriga för att få klar hela den laggivning, vilken å detta område aldrig skall upphöra att gälla.

Det är en glädje att kunna påvisa att en sådan trägen och krävande uppgift blivit beaktad och fylld i våra senaste dagar; det är en dubbel glädje att få erkänna, att den, som lyckosamt gått i land därmed, är en kvinna.

Agnes Branting äger den samlade kunskap, som icke någon annan på området i fråga torde besitta. Det är denna hennes djupa förtrogenhet med den kristna konsten och framför allt dess utan tvivel rikaste yttring, den textila, som gjorde henne skickad som ingen annan att taga sig an den förgätna konststarten. Huvudbetingelsen var genom denna hennes lärdom och hängivenhet fylld för att våra dagars

sakralkonst, två sekler och mera yngre än den som vi se som förebild, skulle få den helgd, det djupa i innehåll och mening, som gör den sakral. Som konstnär ägde hon övriga betingelser. Skärskådar man de rent yttre egenskaperna i de verk, som hennes anstalt, Licium, låter utgå, så skall det lyckliga valet av material, den obeskrivliga skönheten i färgsammansättningar, det mästerliga i själva utövningen oupphörligt väcka ens djupa beundran. Fullödig är i sanning denna sakrala textilkonst, en ovärderlig och högt skattad insats i våra dagars konstutövning.

Sin prägel har varje lycklig textil period satt på den kyrkokonst, som det blev dess uppgift att skapa. Starkt bysantinskt betonad är den allra äldsta kvarlevan vi äga av medeltida broderkonst, en stola och en manipel från 900-talet (Durham i England). Realism och en långt driven elegans i teckningen utmärka opus anglicanum. Ungrenässansens mästenskap och ljuvhet lyser över 1400-talets flandriska konst. Inom alla dessa perioder har figurframställningen spelat samma roll som inom det medeltida smidet, inom glaskonst, snideri i trä och sten o. s. v. För den icke läskunniga menigheten var denna konst den öppna boken, vars illustrationer man lika säkert avläste heliga händelsers förlopp, som en senare tid gör det ur böckernas tätttryckta sidor.

Innehållet är i våra dagars sakralkonst samma djupa, eviga och tröstande sanningar, som förborgade sig bakom den heliga skrifts många skil-

da händelseförlopp, men vår uppfattning står fjärran från den medeltida menighetens, och så blir vår läsart en annan. En enda symbol är oss nog för att det ena eller andra av vad den Heliga Skrift innerst vill giva skall bliva oss uppenbart; vi ha här kommit att stå på den allra äldsta kristna kyrkans ståndpunkt. Som man, enligt vad vi erfara främst av katakombmålningarna, kunde hämta uppbyggelse och tröst vid åsynen av vedertagna former, vars djupa betydelse man väl kände, så göra vi det. Den art av ornamentik, som Licium har valt som sin, låter en ny och frisk skönhet, en rik växling blomma kring urgamla former, korsen, Kristusmonogrammet, rosen, druvan, axet, livsträdet, örnen och duvan, fisken, skeppet o. s. v. En viss fyllighet i den ornamentala gestaltningen har under senare år fått vika för en enkel, storslilad behandling. De dekorativa värdena i denna symboliska dekorationskonst äro betydande.

Står alltså i detta avseende svensk textil kyrkokonst formellt oavhängigt gentemot en äldre alstring, så är detta icke minst fallet vad beträffar själva sömnadskonsten. Varken en fjärran tids invecklat mödosamma teknik, där sömnad och vävnad på ett egendomligt sätt fläta sig in i varandra, eller den trådfina kedjesöm, som utmärker det engelska arbetet, ej heller den till fulländning drivna schattersömmen från renässansverken och lika litet det reliefartade arbetet från senare perioder ha tagits upp av vår moderna svenska anstalt. Brukas givetvis vissa mera elemen-

tära tekniker, platt- och stjälsöm, olika arter av guldbroderi o. s. v., så har man i ännu högre grad sett sig nödsakad att för vissa önskvärda effekters skull rent av nyskapa. I själva verket är denna omständighet en av dem, som åt Liciums konst ger ett så friskt och säreget drag; sina fullt moderna kvaliteter äger alltså den sakralkonst, som vi med djup tillfredsställelse kalla svensk. I senaste tider skall man på stil och sömsätt lika lätt känna igen denna alstring, som vi nu särskilja opus anglicanum från annan medeltida textilkonst.

Man ville tänka sig, just med avseende på den engelska kyrkliga broderkonst som en gång erövrade världen, att vår sakralkonst vore värd icke endast en svensk, utan en europeisk krets av avnämare.. Men så har ännu icke skett; och har man hört utländska andliga yttra sig om vår sakralkonst och f. ö. hela vår liturgi med ett icke fullt dolt ogillande av dess rikedom, så förstår man att intet är att hoppas. Vad medeltida prelater och präster förstodo, att hämta klenoderna från sin världsdelns yppersta anstalt, förstår icke det europeiska prästerskapet av idag. Och Sverige skall utan tvivel förbli det enda land, vars kyrkor finna det som sin mycket betydande angelägenhet att förskaffa sig dessa klenoder.

Detta såvida icke till någon svensk kyrka i utlandet en eller annan skrud föräras. Och just i dessa dagar äger något sådant rum.

Vår Margarethakyrka i Oslo står inför sitt fullbordande; direkt leder den våra tankar till den furstinna

vars bråda bortgång blev vår djupa sorg. Icke få svenskar ha värmts vid hennes minne och önskat få visa hennes kyrka heder. Hennes make var av alla den förste, och Licium visar, i de dagar då detta skrives, det högtidligt vackra antependium, vilket ej endast är kronprinsens gåva, utan i sin symbolik (Rättfärdighetens seger, symboliserad av den genomstungna draken) helt är utförd efter hans idé och förslag. Att prinsessan Ingrid utfört en del av dess konstrika sömnad ger detta verk ökad betydelse. — En säreget vacker mässhake, ett sorgantependium, altarduk och ett par håvar tillhöra den blivande Margarethakyrkans textilskatt och framvisas samtidigt. Var och en i sin art äro alla dessa klenoder av en gripande skönhet och fulländning.

Men blir vår svenska anstalts verksamhet på det hela taget inskränkt till det egna landet, så hur obeskrivligt mycket har den icke betytt för våra kyrkor. Det är sant, att så gott som samtliga våra katedraler därifrån hämtat rika utrustningar, klädslar för både altare och präster, och att det icke lär finnas många kyrkor med lyckligare lottade ekonomiska förhållanden, som icke ha en Liciumskrud att uppvisa. Men detta har icke uteslutit, att även mindre kyrkor, t. o. m. de mest anspråkslösa och i ringa villkor, tack vare detta levande nit för vår kyrkokonst kunnat förvärva en eller annan liturgisk dräkt. Och har denna givetvis måst bli av minst kostbara art, så har detta aldrig fått ske på bekostnad av

gedigenhet och skönhet. Ett värdigt och fullgott och skönt verk är t. o. m. det tillsynes ringaste arbete, som utgått från Licium. Att våra gudstjänster kunna firas under vedertagna liturgiska former, de former, som utlänningarna anse alltför rika och vilka måste vara ett utslag av urgammal nordisk praktkärlek, är att i mycket hög grad tillskriva Agnes Brantings hängivna, nitiska verksamhet.

Ännu i en annan form har denna tagit uttryck; tillika med andra, högst betydande krafter på museiområdet, stiftade Agnes Branting redan år 1908 Pietas, en förening, som har till uppgift att tillvarata och iståndsätta äldre, illa farna textilverk, såväl sakrala som profana. Icke långtifrån ett tusental oskattbara gamla föremål ha här rönt det var sammaste, konstkunnigaste iståndsättande. Vad vår tid här har att överantvarda åt kommande dagar är en gåva, så stor och betydande att dess värde knappast står att mäta. En hel stor kulturinsats betyder i själva verket Pietas insats. Också i detta fall ha vi att rikta vår tacksamhet mot den som icke endast är en av initiativtagarna till Pietas, utan sjä-

len och kraften och nerven i dess maktpåliggande utövning.

Inom Licium har man alltid förstått att till sig knyta de främsta krafterna inom området. Våra allra främsta textilkonstnärer ha alltså fått skriva sina namn å det blad inom nutida konstutövning, som innehåller vår stora kyrkliga konststalts vackra historia. Ypperliga äro ej mindre de utövare, som i de mästerliga verken foga stygn till stygn.

Och hängivenhet för den höga uppgiften har genomglödat den verksamhet, som gick ut på våra kyrkors traditionsenliga smyckande med en skön och dyrbar konst; sin egen värme och sitt nit har Agnes Branting i rikt mått förstått att meddela åt sina trogna medarbetare. I samma anda som en gång den innerliga medeltida textilkonsten utfördes, utföras i våra dagar Liciumskrudarna. Direkt påvisbart som ett tydligt tillskott i värde kan aldrig något sådant räknas; men för den, vars blickar något förmå att speja bakom det påtagliga, realiteterna, skall den känslöstämning, som härskade medan skickliga fingrar förde nålen, alltid och in i senaste tider förnimmas som ett oförtydligt skimmer över dessa liturgiska dräkter.

ELISABETH THORMAN.

S. K. N:s ordinarie höst-sammanträde.

Det andra ordinarie sammanträde av Svenska Kvinnornas Nationalförbunds styrelse som enligt stadgarna skall hållas under pågående år ägde rum måndagen den 28 sistlidne september å Stockholms Lyceumklubb under fru Bertha Nordensons ordförandeskap. Som första ärende förelåg val av kassaförvaltare, efter fröken Elsbeth Fehrmann som avflyttat från Stockholm, och på förslag av Centralkommittén valdes advokat Mathilda Staël von Holstein till denna funktion. Till medlem av den nybildade internationella stående kommittén för barnavård valdes, likaledes enligt Centralkommitténs förslag, fru Gertrud Törnell.

Aftonens föredrag upptog en redogörelse för Washingtonkongressen av fröken Ingegerd Palme samt för de internationella permanenta kommittéernas arbete och resolutioner av respektive vid kongressen närvarande svenska kommittémedlemmar fröken Märta Henriques, fröken Anna Klemman, fröken Margit Malmsten och advokat Mathilda Staël von Holstein.

Vid första allmänna barnavårdskongressen, som hölls i Genève sistlidne augusti, hade S. K. N. representerats av barnavårdsinspektör Anna Lindhagen. En kort resumé av förhandlingarna lämnades i fröken Lindhagens ställe, då hon var hindrad närvara, av dr Malin Westerhallberg.

Från F.-B.-F.-kretsarna.

Kristianstadskretsen hade den 5 oktober i samband med Kristianstads husmoderförening anordnat ett offentligt möte i flickläroverkets aula, varvid fru Maja Strandberg, Ystad, talade över ämnet Kvinnans sociala och rättsliga ställning genom seklerna. Efter föredraget samkväm med teservering.

*

Lundkretsen hade den 30 september sammanträde under fru A. Herrlins ordförandeskap, varvid fil. dr Selma Colliander höll ett med ljusbilder rikt illustrerat föredrag om Araber och andra i oasen Bou-Sadda. Sedan, därefter en del föreningsärenden behandlats vidtog ett samkväm, varvid förekom sång av fröken Ingeborg Andersson med ackompanjemang av fru Lilly Henrikson.

*

Falköpingskretsen hade den 1^a september anordnat en fördragsafton varvid fru Alma von Porat, Linköping, talade om Kvinnorna och den sociala hjälpsverksamheten. Sång utfördes av fru Gerda Persson.

*

Stockholmskretsens Fredrika-Bremerskola började sin hösttermin tisdagen den 22 september med en sammankomst av kursledare och elever i Klara folkskolas lilla kollegiesal varvid dr Hanna Rydh höll föredrag om Konsten i Europa för femtontusen år sedan beledsagat av skioptikonbilder och fröken Margit Humble, med fröken Greta Andersson vid pianot, föredrog några fiolnummer.

Kurserna, som detta år förlagts till Klara folkskola, omfatta fyra kurser i engelska, en i litteraturhistoria, en i konsthistoria och en i Sveriges äldsta kulturhistoria.

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av **Fredrika-Bremer-Förbundet**.
Redaktör: *Ellen Kleman*.

Förbundsmedlemmar erhålla tidskriften till ett pris av kr. 5:50, varvid prenumeration sker direkt genom **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 48 Klarabergsgatan, Stockholm**. *Icke-förbundsmedlemmar* prenumerera å närmaste postanstalt eller i bokhandel. Pris för postupplaga: $\frac{1}{2}$ år kr. 6:50; $\frac{1}{3}$ år kr. 3:50; $\frac{1}{4}$ år kr. 1:90. Lösnummer 65 öre. Redaktion och expedition: 48 Klarabergsgatan 11, Stockholm. Redaktions-tid: tisdagar och fredagar kl. 1—3. Allm. T. Norr 48 50, Riks 27 62. Expeditionen: kl. 11—4 varje söckendag. Allm. T. Norr 48 50, Riks 27 62.

JOHANNA BRUNSSONS VÄVSKOLA

Kurser för utbildning av

Vävlärarinnor, Arbetsförestånderskor, Yrkesväverskor, Hemvävning

Tel. 13363. Skola o. försäljning: KUNGSGATAN 70, Stockholm Tel. N 437

**Hygieniska sängkläder,
Ottomaner & Kuddar,
Täckan & Filtar,**

alla sängkläder tillverkas å egen verkstad

Lenn Svénson

STOCKHOLM
Stora Nygatan 5

A. OLSSON
BLOMSTERHANDEL
KLARABERGSGATAN 23

Allm. Tel. Norr 564

Riks Tel. 8957

*FÖRSTKLASSIGA VAROR!
SMAKFULLT ARBETE!
BILLIGA PRISER!*

REKOMMENDAS

Fru Emilie Elmenhoff

Klinik för hårets och hudens vård

M A L M Ö

Regementsgatan 16 — Telef. 46 46

Manicur- & Damfrisersalongen

(Fläkta Örens Parfymeri)

M A L M Ö

Hamngatan 4 — Telef. 75 46

“La Fleuriste”

M A L M Ö

Gustav Adolvs torg 8 B · Tel. 47 41

Blommor, Kransar

Specialitet:

Brudbuketter — Bordsdekorationer

A.-B. John V. Löfgren & Co

Kungl. Hovleverantör

Riks 429 Fredsgatan 3 Stockholm A. t. N. 5048

Sverges äldsta, största och
bäst renommerade *specialaffär* i
Siden- och Ylle-
klänningstyger

Prover till landsorten skändas *gratis*
och *franco*

INNEHÅLL.

Herthafrågan.

Frigga Carlberg. *Av Gulli Petrini.*

Kring två utnämningar. *Av Andrea Andreen-Svedberg.*

I. F. U. Wis rådsmöte i Bryssel. *Av Astrid Sturzen-Becker.*

Nutida svensk sakralkonst. *Av Elisabeth Thorman.*

Från F.-B.-F.-kretsarna.

GUMMISULOR OCH GUMMIKLACKAR

"Kuntzes Extra"

marknadens förnämsta fabrikat, lätta och behagliga
med enastående slitstyrka.

Gummileksaker — uppblåsbara och flytande —
största sortering i trevliga nyheter.

Dessutom rekommendera vi vårt välförsedda lager i **Gummihandskar,**
Gummisvampar, Gummimattor, Bollar, Reskuddar,
Tennis- och Gymnastikskor m. m., m. m.

KAUTSCHUKS- & GUTTAPERKAVARU-AKTIEBOLAGET
KUNTZE & Co.

Norrköping — STOCKHOLM — Sundsvall